

*Валентина Співачук,
канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький*

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Практична підготовка майбутніх філологів має певні закономірності, що забезпечують її ефективність, а саме: узгодженість змісту з вимогами суспільства, потребами й інтересами як галузі, так і студентів; розвивальний характер підготовки; високий рівень активності та самостійності студентів; урахування навчальних і практичних можливостей студентів; належний рівень навчально-матеріального потенціалу університету й баз практики; гармонійна інтеграція інваріантного та варіативного складників; пріоритетність індивідуальної траєкторії професійного становлення й розвитку культуромовної особистості; оптимізація вибору навчальних дисциплін для моделювання майбутньої професійної діяльності; компетентнісна орієнтація практичного навчання; акцент на культуроцентризм та інтегративний досвід.

Вивчення нормативних документів із практичної підготовки філологів дало змогу констатувати, що зміст практичної підготовки корелюють з огляду на загальногуманітарний і професійний компоненти, які передбачають наявність обов'язкових та елективних дисциплін. У проаналізованих освітніх програмах практика є вибіркоким видом навчальної діяльності. Процес практичного навчання – тривалий, поступовий і логічно побудований. Його реалізують на основі знань студентів про конкретну дію, що передбачає такі структурні елементи: створення образу дії з практики філологічної діяльності; осмислення теорії дії на підставі аналізу обраних практичних ситуацій; узагальнення знань і набуття простих умінь; розвиток психологічної готовності до виконання певних видів діяльності (наприклад, синхронний переклад); формування простих навичок діяльності в процесі лабораторних і практичних

занять; автоматичне засвоєння й виконання дій професійного характеру в процесі навчальної та виробничої практики; формування складних навичок через систематизацію знань, умінь і навичок; самостійні, практичні дії студента в процесі стажування. Основна особливість практичної підготовки майбутніх філологів – повна самостійність і відповідальність студентів за результати практичного навчання. За таких умов зазнає актуалізації планування й організація практичної підготовки.

Відповідно до напрямку підготовки майбутніх філологів, спеціальності та спеціалізації, в освітніх програмах передбачено соціолінгвістичну, лінгвістичну, фольклорну, літературну, краєзнавчу, інформаційно-аналітичну, діалектологічну, перекладацьку, педагогічну, етнографічну та інші види практики. Ці види побудовані з огляду на принципи наступності, міждисциплінарності, інтеграції теорії та практики, неперервності, елективності, відображають цілісну особистісно орієнтовану систему, що забезпечує більш усвідомлену фахову потребу в перевірці дієвості набутих знань і вмінь, посилення впевненості в правильності професійного вибору, сприяє загальнокультурному розвитку особистості філолога, формуванню професійних компетенцій, а також самовдосконаленню, самоактуалізації й саморозвитку [1].

Практика охоплює різні форми організації: відвідування семінарів із практичної підготовки й набуття досвіду («*First-Year Seminars and Experiences*»); участь студентів у комплексних польових дослідженнях («*Field Research*»), наприклад «Мовна екологія та суспільство», «Лінгвістична глобалізація та мови»; обов'язкове відвідування інтенсивних курсів із писемного мовлення («*Writing-Intensive Courses*»); вивчення діяльності товариств і спілок («*Learning Communities*»); виробниче навчання («*Common Intellectual Experiences*»); дослідницька робота з проведення емпіричних досліджень («*Research*»); експериментальне навчання в спілках або за кордоном для проведення міжкультурних досліджень («*Collaborative Assignments and Projects*»); робота з партнерами; стажування («*Internships*»); волонтерство

(«Volunteering»); наставництво («Mentoring»); участь в історико-культурних, історико-етнографічних, фольклорних, археологічних, лінгвістичних експедиціях («Expeditions»); проектна діяльність та курси «Capstone» («Capstone Courses and Projects»); самостійне незалежне навчання / дослідження («Independent Study / Research»).

Для філологів-перекладачів практична підготовка має на меті оволодіння сучасними методами, формами, засобами майбутньої професійної діяльності, набуття професійних умінь і навичок, виховання потреби в систематичному їх оновленні через безпосереднє залучення студентів до процесу професійної діяльності. Практична підготовка проходить під організаційно-методичним керівництвом викладача університету та фахівця з місця практики. Програма практики й термін її проведення затверджені в навчальному плані. За практичну підготовку студентам зараховують кількість кредитів, зазначених у програмі. Наприклад, навчальний план підготовки магістрів-перекладачів Вісконсинського університету в Медисоні передбачає проходження практики через виконання індивідуальних дослідницько-перекладацьких проектів за місцем виробничої практики, зокрема йдеться про підприємства, компанії та організації з міжнародними зв'язками. Для вдосконалення навичок практичного перекладу науково-технічної літератури студенти можуть розробляти випускний дослідницько-перекладацький проект. Ефективність практичної підготовки зумовлена залученням до викладацької діяльності професійних технічних перекладачів, які, крім досвіду педагогічної діяльності, мають технічну освіту в галузі інженерії. Проведення так званих «майстер-класів» від досвідчених перекладачів-професіоналів стимулює професійний розвиток майбутніх перекладачів та сприяє зростанню їхнього професіоналізму.

Під час проходження виробничої практики також реалізують міжпредметні зв'язки, оскільки філологія, крім суто лінгвістичного явище, є ще й соціальним феноменом, тому не може існувати без інших видів діяльності людини (гармонійне поєднання мови, психології, педагогіки, аналітики, інформатики, соціології тощо). Чітке розуміння механізмів реалізації міждисциплінарного

підходу в процесі виробничої практики – ознака успішності професійної підготовки практикантів. Американські дидакти вбачають розв’язання проблеми міждисциплінарної підготовки в розширенні вибору дисциплін, які б сприяли формуванню вмінь і навичок критичного мислення, рефлексивного аналізу для ефективного пошуку рішень у складних ситуаціях, розв’язанні конфліктів та формуванні компетенцій (соціокультурної, мовної, культурологічної, етнопедagogічної тощо).

Отже, практика вможливорює реалізацію теоретичних знань в умовах реального професійного середовища, слугує мотиваційним чинником у навчанні студентів. Серед особливостей практичної підготовки філологів у США варто виокремлювати: диверсифікованість у тривалості, обсягах, термінах практики; традиційний поділ на навчальну й виробничу; різноманітність видів практики відповідно до спеціальностей і спеціалізацій (перекладацька, лінгвістична, педагогічна, літературна, фольклорна, педагогічна та ін.); використання принципу почерговості теоретичної й практичної підготовки; запровадження стажування; розширення спектру спеціалізацій; налагодження співпраці між освітніми закладами та галузевими організаціями в питаннях організації навчальної практики, стажування й проведення практичних занять; можливість вільного вибору видів практики; проходження практики безпосередньо на майбутньому місці роботи; доступність великої кількості баз для стажування. Найбільш ефективним видом практики є стажування, оскільки сприяє формуванню й розвитку професійної компетентності, а також подальшому працевлаштуванню.

Список використаних джерел:

1. Roliak A.O. Competence-based “Professional Foreign language” Educational Programs for Students of Economic Specialties: Ukrainian through European Dimension. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. Budapest, 2020. VIII (89). P. 15-18.